

Oikeustapauskokoelma

UNIONIN TUOMIOISTUIMEN TUOMIO (neljäs jaosto)

19 päivänä joulukuuta 2018*

Muutoksenhaku – Ukrainan tilanteen johdosta toteutetut rajoittavat toimenpiteet – Varojen ja taloudellisten resurssien jäädyttäminen – Luettelo henkilöistä, yhteisöistä ja elimistä, joihin varojen ja taloudellisten resurssien jäädyttäminen kohdistuu – Valittajan nimen sisällyttäminen luetteloon – Kolmannen valtion viranomaisen päätös – Neuvoston velvoite varmistua siitä, että kyseinen päätös on tehty puolustautumisoikeuksia ja oikeutta tehokkaaseen oikeussuojaan kunnioittaen

Asiassa C-530/17 P,

jossa on kyse Euroopan unionin tuomioistuimen perussäännön 56 artiklaan perustuvasta valituksesta, joka on pantu vireille 7.9.2017,

Mykola Yanovych Azarov, kotipaikka Kiova (Ukraina), edustajinaan A. Egger ja G. Lansky, Rechtsanwälte,

valittajana,

ja jossa vastapuolena on

Euroopan unionin neuvosto, asiamiehinään J.-P. Hix ja F. Naert,

vastaajana ensimmäisessä oikeusasteessa,

UNIONIN TUOMIOISTUIN (neljäs jaosto),

toimien kokoonpanossa: seitsemännen jaoston puheenjohtaja T. von Danwitz (esittelevä tuomari), joka hoitaa neljännen jaoston puheenjohtajan tehtäviä, sekä tuomarit K. Jürimäe, C. Lycourgos, E. Juhász ja C. Vajda,

julkisasiamies: G. Hogan,

kirjaaja: A. Calot Escobar,

ottaen huomioon kirjallisessa käsittelyssä esitetyn,

päätettyään julkisasiamiestä kuultuaan ratkaista asian ilman ratkaisuehdotusta,

on antanut seuraavan

* Oikeudenkäyntikieli: saksa.

tuomion

- 1 Mykola Yanovych Azarov vaatii valituksellaan kumottavaksi unionin yleisen tuomioistuimen 7.7.2017 antaman tuomion Azarov v. neuvosto (T-215/15, jäljempänä valituksenalainen tuomio, EU:T:2017:479), jolla unionin yleinen tuomioistuin hylkäsi kyseisen henkilön kanteen, jolla hän vaati kumottavaksi Ukrainan tilanteen johdosta tiettyihin henkilöihin, yhteisöihin ja elimiin kohdistettavista rajoittavista toimenpiteistä annetun neuvoston päätöksen 2014/119/YUTP muuttamisesta 5.3.2015 annetun neuvoston päätöksen (YUTP) 2015/364 (EUVL 2015, L 62, s. 25) ja Ukrainan tilanteen johdosta tiettyihin henkilöihin, yhteisöihin ja elimiin kohdistettavista rajoittavista toimenpiteistä annetun asetuksen (EU) N:o 208/2014 täytäntöönpanosta 5.3.2015 annetun neuvoston täytäntöönpanoasetuksen (EU) 2015/357 (EUVL 2015, L 62, s. 1) häntä koskevilta osin (jäljempänä riidanalaiset toimet).

Asian tausta

- 2 Neuvosto antoi 5.3.2014 Ukrainan tilanteen johdosta tiettyihin henkilöihin, yhteisöihin ja elimiin kohdistettavista rajoittavista toimenpiteistä päätöksen 2014/119/YUTP (EUVL 2014, L 66, s. 26). Kyseisen päätöksen 1 artiklan 1 ja 2 kohdassa säädetään seuraavaa:

”1. Jäädytetään kaikki liitteessä luetelluille henkilöille, joiden on todettu olevan vastuussa Ukrainan valtionvarojen väärinkäytöstä, sekä ihmisoikeuksien loukkaamisesta Ukrainassa vastuussa oleville henkilöille ja näitä henkilöitä lähellä oleville luonnollisille henkilöille, oikeushenkilöille, yhteisöille tai elimille kuuluvat taikka näiden omistuksessa, hallussa tai määräysvallassa olevat varat ja taloudelliset resurssit.

2. Mitään varoja tai taloudellisia resursseja ei saa suoraan tai välillisesti asettaa liitteessä lueteltujen luonnollisten henkilöiden, oikeushenkilöiden, yhteisöjen tai elinten saataville tai hyödynnettäviksi.”

- 3 Neuvosto antoi samana päivänä eli 5.3.2014 Ukrainan tilanteen johdosta tiettyihin henkilöihin, yhteisöihin ja elimiin kohdistettavista rajoittavista toimenpiteistä asetuksen (EU) N:o 208/2014 (EUVL 2014, L 66, s. 1), jolla pannaan Euroopan unionin osalta täytäntöön päätöksessä 2014/119 säädetyt rajoittavat toimenpiteet.

- 4 Mainitun asetuksen 2 artiklan 1 kohdassa säädetään seuraavaa:

”1. Jäädytetään kaikki liitteessä I luetelluille luonnollisille henkilöille, oikeushenkilöille, yhteisöille tai elimille kuuluvat taikka niiden omistuksessa, hallussa tai määräysvallassa olevat varat ja taloudelliset resurssit.”

- 5 Kyseisen asetuksen 3 artiklan 1 kohdassa säädetään seuraavaa:

”Liitteessä I luetellaan henkilöt, joiden neuvosto on päätöksen 2014/119/YUTP 1 artiklan mukaisesti todennut olevan vastuussa Ukrainan valtionvarojen väärinkäytöstä, sekä ihmisoikeuksien loukkaamisesta Ukrainassa vastuussa olevat henkilöt ja näitä henkilöitä lähellä olevat luonnolliset henkilöt, oikeushenkilöt, yhteisöt ja elimet.”

- 6 Kantaja, jonka oli tunnistettu olleen ”Ukrainan pääministeri tammikuuhun 2014 saakka”, oli kirjattu sekä päätöksen 2014/119 liitteessä että asetuksen N:o 208/2014 liitteessä I olevaan luetteloon niistä henkilöistä, yhteisöistä ja elimistä, joiden varat ja taloudelliset resurssit jäädytetään. Perusteet hänen kirjaamiselleen näihin luetteluihin olivat molemmissa tapauksissa samat, ja niiden sanamuoto oli seuraava:

”Henkilöä koskevat rikosoikeudelliset menettelyt Ukrainassa sellaisten rikosten tutkimiseksi, jotka liittyvät Ukrainan valtion varojen kavaltamiseen ja kyseisten varojen siirtämiseen laittomasti Ukrainan ulkopuolelle.”

- 7 Ukrainan tilanteen johdosta tiettyihin henkilöihin, yhteisöihin ja elimiin kohdistettavista rajoittavista toimenpiteistä annetun päätöksen 2014/119/YUTP muuttamisesta 29.1.2015 antamallaan päätöksellä (YUTP) 2015/143 (EUVL 2015, L 24, s. 16) neuvosto muutti päätöksen 2014/119 1 artiklan sanamuotoa seuraavasti:

”Jäädytetään kaikki liitteessä luetelluille henkilöille, joiden on todettu olevan vastuussa Ukrainan valtionvarojen väärinkäytöstä, sekä ihmisoikeuksien loukkaamisesta Ukrainassa vastuussa oleville henkilöille ja näitä henkilöitä lähellä oleville luonnollisille henkilöille, oikeushenkilöille, yhteisöille tai elimille kuuluvat taikka näiden omistuksessa, hallussa tai määräysvallassa olevat varat ja taloudelliset resurssit.

Tätä päätöstä sovellettaessa henkilöihin, joiden on todettu olevan vastuussa Ukrainan valtionvarojen väärinkäytöstä, sisältyvät henkilöt, joiden osalta Ukrainan viranomaiset tutkivat seuraavaa:

- a) Ukrainan julkisten varojen tai julkisen omaisuuden väärinkäyttö tai osallisuus siihen; tai
- b) julkisessa tehtävässä olevan henkilön aseman väärinkäyttö perusteettoman hyödyn tuottamiseksi henkilölle itselleen tai kolmannelle osapuolelle ja näin ollen vahingon aiheuttaminen Ukrainan julkisille varoille tai julkiselle omaisuudelle taikka osallisuus siihen.”
- 8 Ukrainan tilanteen johdosta tiettyihin henkilöihin, yhteisöihin ja elimiin kohdistettavista rajoittavista toimenpiteistä annetun asetuksen (EU) N:o 208/2014 muuttamisesta 29.1.2015 antamallaan asetuksella (EU) 2015/138 (EUVL 2015, L 24, s. 1) neuvosto muutti asetuksen N:o 208/2014 3 artiklan sanamuotoa samankaltaisesti.
- 9 Neuvosto on riidanalaisilla toimilla pysyttänyt kantajan nimen kyseisissä luetteloissa uudelleen tutkinnan perusteella ja jatkanut näin häneen kohdistettujen rajoittavien toimenpiteiden soveltamista 6.3.2016 asti seuraavin perustein:

”Henkilöä koskevat Ukrainan viranomaisten käynnistämät rikosoikeudelliset menettelyt julkisten varojen tai julkisen omaisuuden väärinkäytön vuoksi.”

Kanne unionin yleisessä tuomioistuimessa ja valituksenalainen tuomio

- 10 Kantaja nosti unionin yleisen tuomioistuimen kirjaamoon 29.4.2015 jättämällänsä kannekirjelmällä riidanalaisista toimista kumoamiskanteen, jossa hän vetosi viiteen kanneperusteeseen, joista ensimmäinen koski perusteluvollisuuden loukkaamista, toinen hänen perusoikeuksiensa loukkaamista, kolmas harkintavallan väärinkäyttöä, neljäs hyvän hallinnon periaatteen loukkaamista ja viides ilmeistä arviointivirhettä.
- 11 Unionin yleinen tuomioistuin hylkäsi kaikki nämä kanneperusteet ja tämän seurauksena kanteen kokonaisuudessaan.

Menettely unionin tuomioistuimessa ja asianosaisten vaatimukset

12 Valittaja vaatii, että unionin tuomioistuin

- kumoaa valituksenalaisen tuomion
- ratkaisee itse oikeusriidan lopullisesti kumoamalla riidanalaiset toimet valittajaa koskevilta osin ja velvoittaa neuvoston korvaamaan oikeudenkäyntikulut sekä unionin tuomioistuimessa että unionin yleisessä tuomioistuimessa
- tai toissijaisesti palauttaa asian unionin yleiseen tuomioistuimeen, jotta asia ratkaistaan unionin tuomioistuimen tuomiossa esitetyn oikeudellisen arvion mukaisesti, ja määrää, että oikeudenkäyntikuluista päätetään myöhemmin.

13 Neuvosto vaatii, että unionin tuomioistuin

- hylkää valituksen
- toissijaisesti hylkää kanteen ja
- velvoittaa valittajan korvaamaan kaikki oikeudenkäyntikulut.

Valituksen tarkastelu

14 Valittaja esittää valituksensa tueksi viisi valitusperustetta. Ensimmäisellä valitusperusteellaan hän väittää, että unionin yleinen tuomioistuin on rikkonut SEUT 296 artiklaa ja Euroopan unionin perusoikeuskirjan (jäljempänä perusoikeuskirja) 41 artiklaa. Toisella valitusperusteellaan, joka on kaksiosainen, hän väittää, että unionin yleinen tuomioistuin on virheellisesti katsonut, ettei hänen perusoikeuksiaan ollut loukattu. Kolmannella valitusperusteellaan valittaja moittii unionin yleistä tuomioistuinta siitä, että se on katsonut, ettei neuvosto ollut käyttänyt harkintavaltaansa väärin. Neljäs valitusperuste perustuu perusoikeuskirjan 41 artiklan rikkomiseen. Viidennellä valitusperusteellaan, joka on kuusiosainen, valittaja väittää, että unionin yleinen tuomioistuin on virheellisesti katsonut, ettei neuvosto ollut tehnyt ilmeistä arviointivirhettä antaessaan riidanalaiset toimet.

15 Ensimmäiseksi on syytä tutkia viidennen valitusperusteen kolmas osa.

Asianosaisten lausumat

16 Valittaja katsoo, että unionin yleinen tuomioistuin teki oikeudellisen virheen katsoessaan valituksenalaisen tuomion 166 kohdassa ja sitä seuraavissa kohdissa, että 16.10.2014 annettua tuomiota LTTE v. neuvosto (T-208/11 ja T-508/11, EU:T:2014:885), josta tuolloin oli valitus vireillä ja jonka mukaan neuvoston on ennen kolmannen valtion viranomaisen tekemään päätökseen tukeutumista tutkittava, että tämän valtion asian kannalta merkityksellisessä lainsäädännössä turvataan puolustautumisoikeuksien suoja ja oikeus tehokkaaseen oikeussuojaan vastaavalla tavalla kuin unionin tasolla on taattu, ei voitu soveltaa käsiteltävässä asiassa sillä perusteella, riidanalaiset toimet ovat sanamuodoltaan ja päämäärältään erilaisia kuin mainittuun tuomioon johtaneessa asiassa kyseessä olleet toimet.

17 Valittaja väittää tästä, että näiden kahden toimiluokan väliset erot eivät ole ratkaisevia, ja vetoaa unionin tuomioistuimen sittemmin 26.7.2017 antamaan tuomioon neuvosto v. LTTE (C-599/14 P, EU:C:2017:583). Valittaja väittää yhtäältä, että rajoittavien toimenpiteiden kohdistaminen häneen edellytti toimivaltaisen viranomaisen päätöstä, jotta neuvosto saattoi kyseiseen päätökseen tukeutuen

yksilöidä hänet varojen väärinkäytöstä vastuussa olevaksi henkilöksi. Unionin tuomioistuimen esittämiä edellytyksiä sovelletaan valittajan mukaan näin ollen tähän kirjaamista koskevaan arviointiperusteeseen, jonka sanamuoto on laajempi kuin mainitussa tuomiossa tutkittu arviointiperuste. Valittaja katsoo toisaalta, että unionin yleisen tuomioistuimen päättely, jonka mukaan mainituissa tuomioissa kyseessä ollut terrorismin torjunta ei välttämättä ole osa yhteistyötä, jota tehdään sellaisen kolmannen valtion kanssa, jota neuvosto on päättänyt tukea, kuten nyt käsiteltävässä asiassa, on niin ikään virheellinen.

- 18 Neuvosto väittää vastauksena, että viidennen valitusperusteen kolmas osa ei ole perusteltu. Se katsoo, että kuten unionin yleinen tuomioistuin on todennut valituksenalaisessa tuomiossa, 26.7.2017 annettuun tuomioon neuvosto v. LTTE (C-599/14 P, EU:C:2017:583) johtaneessa asiassa kyseessä olleiden rajoittavien toimenpiteiden muoto eroaa huomattavasti nyt käsiteltävässä asiassa kyseessä olevien rajoittavien toimenpiteiden muodosta toimenpiteiden sanamuodon ja systematiikan sekä niiden tavoitteiden ja niiden perustana olevien yleisten edellytysten osalta. Neuvosto väittää erityisesti, että unionin poliittinen päätös tukea Ukrainan hallintoa erityisesti sen uudistuksissa oikeusvaltion vahvistamiseksi Ukrainassa on merkityksellinen seikka, koska unionin tuomioistuin on todennut 19.10.2017 antamassaan tuomiossa Yanukovych v. neuvosto (C-598/16 P, ei julkaistu, EU:C:2017:786, 61 kohta), että rajoittavat toimenpiteet, joilla pyritään torjumaan julkisten varojen väärinkäytöksiä kyseisessä valtiossa, olivat osa kolmatta valtiota tukevaa politiikkaa, jonka tarkoituksena oli edesauttaa sekä taloudellista että poliittista vakautta kyseisessä valtiossa.
- 19 Neuvosto lisää vielä, että unionin tuomioistuimen edellä mainitun tuomion 64 ja 75 kohdassa esittämää johtopäätöstä voidaan soveltaa nyt käsiteltävään asiaan, kun otetaan huomioon unionin yleisen tuomioistuimen valituksenalaisen tuomion 175 ja 176 kohdassa esittämät tosiseikkoja koskevat toteamukset, jotka eivät kuulu unionin tuomioistuimen harjoittaman valvonnan piiriin ja joista ilmenee, että kantajan esittämät seikat eivät riittäneet osoittamaan, että Ukrainan tuomioistuinlaitoksen ongelmat, joihin hän vetosi, olisivat vaikuttaneet hänen nimenomaiseen tilanteeseensa.

Unionin tuomioistuimen arviointi asiasta

- 20 Oikeuskäytännön mukaan rajoittavien toimenpiteiden valvonnassa unionin tuomioistuinten on valvottava, pääsääntöisesti täysimääräisesti, kaikkien unionin toimien laillisuutta perusoikeuksien kannalta, jotka ovat erottamaton osa unionin oikeusjärjestystä (ks. vastaavasti tuomio 18.7.2013, komissio ym. v. Kadi, C-584/10 P, C-593/10 P ja C-595/10 P, EU:C:2013:518, 97 kohta; tuomio 28.11.2013, neuvosto v. Fulmen ja Mahmoudian, C-280/12 P, EU:C:2013:775, 58 kohta ja tuomio 28.3.2017, Rosneft, C-72/15, EU:C:2017:236, 106 kohta).
- 21 Näihin perusoikeuksiin kuuluvat muun muassa puolustautumisoikeuksien kunnioittaminen ja oikeus tehokkaaseen oikeussuojaan (tuomio 28.11.2013, neuvosto v. Fulmen ja Mahmoudian, C-280/12 P, EU:C:2013:775, 59 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen ja tuomio 28.11.2013, neuvosto v. Manufacturing Support & Procurement Kala Naft, C-348/12 P, EU:C:2013:776, 66 kohta).
- 22 Kuten unionin yleinen tuomioistuin asianmukaisesti on maininnut valituksenalaisen tuomion 136 kohdassa, Euroopan unionin perusoikeuskirjan 47 artiklassa taatun tuomioistuinvalvonnan tehokkuus edellyttää, että valvoessaan niiden perusteiden laillisuutta, joihin perustuu päätös merkitä tietyn henkilön nimi rajoittavien toimenpiteiden kohteena olevien henkilöiden luetteloon tai pysyttää se siinä, unionin tuomioistuimet varmistuvat siitä, että kyseinen päätös, joka koskee kyseistä henkilöä erikseen, perustuu riittävän vankkaan tosiseikastoon. Tämä edellyttää niiden tosiseikkojen tarkistamista, joihin viitataan kyseisen päätöksen taustalla olevassa perusteiden tiivistelmässä, jottei tuomioistuinvalvonta rajoittuisi esitettyjen perusteiden abstraktin todennäköisyyden arviointiin vaan kohdistuisi siihen, onko näille perusteille tai ainakin niistä yhdelle, jonka katsotaan sellaisenaan riittävän saman päätöksen tueksi, näyttöä (tuomio 18.7.2013, komissio ym. v. Kadi, C-584/10 P,

C-593/10 P ja C-595/10 P, EU:C:2013:518, 119 kohta; tuomio 18.6.2015, Ipatau v. neuvosto, C-535/14 P, EU:C:2015:407, 42 kohta ja tuomio 18.2.2016, neuvosto v. Bank Mellat, C-176/13 P, EU:C:2016:96, 109 kohta).

- 23 Kuten unionin yleinen tuomioistuin toteaa valituksenalaisen tuomion 132–134 kohdassa, kantajaan kohdistetut rajoittavat toimenpiteet pysytettiin riidanalaisilla toimilla sen kirjaamisperusteen nojalla, joka esitetään päätöksen 2014/119, sellaisena kuin se on muutettuna päätöksellä 2015/143, 1 artiklan 1 kohdassa ja 2 artiklan 1 kohdassa, luettuna yhdessä asetuksen N:o 208/2014, sellaisena kuin se on muutettuna asetuksella 2015/138, 3 artiklan 1 kohdan kanssa. Tämän perusteen mukaan henkilöihin, joiden on todettu olevan vastuussa julkisten varojen väärinkäytöstä, mukaan luettuna henkilöt, jotka ovat Ukrainan viranomaisten tutkinnan kohteena, varat jäädytetään.
- 24 Valituksenalaisen tuomion 134, 149 ja 150 kohdasta ilmenee tältä osin, että näiden rajoittavien toimenpiteiden toteuttamiseksi neuvosto käytti perustana sitä seikkaa, että kantajaa koskivat ”Ukrainan viranomaisten käynnistämät rikosoikeudelliset menettelyt julkisten varojen tai julkisen omaisuuden väärinkäytön vuoksi”, kuten ilmenee Ukrainan oikeusviranomaisten 10.10.2014 päiväystä kirjeestä, jossa mainitaan kyseisten viranomaisten kantajaa vastaan käynnistämä tutkintamenettely.
- 25 Tästä seuraa, että kantajaan kohdistuvien rajoittavien toimenpiteiden pysyttäminen riidanalaisilla toimilla perustuu kolmannen valtion tätä varten toimivaltaisen viranomaisen päätökseen käynnistää ja toteuttaa rikosoikeudellinen menettely, joka koskee julkisten varojen väärinkäyttöä. Tämän kannalta merkitystä ei ole sillä valituksenalaisen tuomion 169 kohdassa mainitulla seikalla, että tällaisen päätöksen olemassaolo ei ole päätöksen 2014/119, sellaisena kuin se on muutettuna päätöksellä 2015/143, 1 artiklan 1 kohdassa säädetty kirjaamisperuste, vaan muodostaa tosiasiaperustan kyseessä oleville rajoittaville toimenpiteille.
- 26 Kun kyse on tällaisesta päätöksestä, neuvoston on ennen kolmannen valtion viranomaisen tekemään päätökseen tukeutumista tutkittava, onko tämä päätös tehty puolustautumisoikeuksia ja oikeutta tehokkaaseen oikeussuojaan kunnioittaen (tuomio 26.7.2017, neuvosto v. LTTE, C-599/14 P, EU:C:2017:583, 24 kohta).
- 27 Erittäin vakiintuneessa oikeuskäytännössä on katsottu, että neuvostolla on velvollisuus rajoittavia toimenpiteitä toteuttaessaan kunnioittaa niitä perusoikeuksia, jotka ovat erottamaton osa unionin oikeusjärjestystä ja joihin kuuluvat – kuten tämän tuomion 21 kohdassa todetaan – muun muassa puolustautumisoikeuksien ja tehokasta oikeussuojaa koskevan oikeuden kunnioittaminen (ks. vastaavasti tuomio 18.7.2013, komissio ym. v. Kadi, C-584/10 P, C-593/10 P ja C-595/10 P, EU:C:2013:518, 97 ja 98 kohta; tuomio 28.11.2013, neuvosto v. Manufacturing Support & Procurement Kala Naft, C-348/12 P, EU:C:2013:776, 65 ja 66 kohta ja tuomio 26.7.2017, neuvosto v. LTTE, C-599/14 P, EU:C:2017:583, 25 kohta).
- 28 Neuvostolla olevalla velvoitteella varmistua siitä, että kolmansien valtioiden päätökset, joiden perusteella se on kirjannut henkilön tai yhteisön luetteloon niistä henkilöistä ja yhteisöistä, joiden varat on jäädytetty, on tehty edellä mainittuja oikeuksia kunnioittaen, pyritään takaamaan, että tällainen kirjaaminen tehdään ainoastaan riittävän vankan tosiseikaston perusteella, ja täten suojelemaan kyseessä olevia henkilöitä tai yhteisöjä (ks. vastaavasti tuomio 26.7.2017, neuvosto v. LTTE, C-599/14 P, EU:C:2017:583, 26 kohta).
- 29 Unionin tuomioistuin on myös katsonut, että neuvoston on tuotava päätöstä, jolla henkilö tai yhteisö kirjataan luetteloon niistä henkilöistä ja yhteisöistä, joiden varat on jäädytetty, ja tätä seuraavia päätöksiä koskevien perusteiden tiivistelmässä ainakin suppeasti esiin ne syyt, joiden vuoksi se katsoo, että kolmannen valtion päätös, johon se aikoo tukeutua, on tehty puolustautumisoikeuksia ja oikeutta tehokkaaseen oikeussuojaan kunnioittaen (ks. vastaavasti tuomio 26.7.2017, neuvosto v. LTTE, C-599/14 P, EU:C:2017:583, 31 ja 33 kohta).

- 30 Näin ollen neuvoston on perusteluvelvollisuuttaan noudattaakseen esitettävä rajoittavia toimenpiteitä määräävässä päätöksessä, että se on varmistunut siitä, että kolmannen valtion päätös, johon se perustaa kyseiset toimenpiteet, on tehty näitä oikeuksia kunnioittaen (ks. vastaavasti tuomio 26.7.2017, neuvosto v. LTTE, C-599/14 P, EU:C:2017:583, 37 kohta).
- 31 Käsiteltävässä asiassa on todettava, että unionin yleinen tuomioistuin katsoo valituksenalaisen tuomion 167 kohdassa, että 16.10.2014 annetussa tuomiossa LTTE v. neuvosto (T-208/11 ja T-508/11, EU:T:2014:885) esitettyä päättelyä ei voitu soveltaa nyt käsiteltävässä asiassa.
- 32 Unionin yleinen tuomioistuin täsmensi vielä valituksenalaisen tuomion 175 kohdassa, että ”vain siinä tapauksessa, että neuvoston poliittinen päätös tukea Ukrainan uutta hallitusta – – osoittautuisi selvästi virheelliseksi – –, voisi se, ettei perusoikeuksien suoja Ukrainassa vastaa unionissa vallitsevan suojan tasoa, vaikuttaa [riidanalaisten toimien] laillisuuteen”. Tähän johtopäätökseen päätymiseksi unionin yleinen tuomioistuin nojautui – kuten valituksenalaisen tuomion 173 ja 174 kohdasta ilmenee – 21.4.2015 annettuun tuomioon Anbouba v. neuvosto (C-630/13 P, EU:C:2015:247, 42 kohta) perustuvaan oikeuskäytäntöön, jonka mukaan unionin tuomioistuin tunnustaa, että unionin lainsäätäjällä on laaja harkintavalta määritellä yleiset kirjaamisperusteet, joita käytetään rajoittavien toimenpiteiden soveltamisessa.
- 33 Tässä päättelyssä on oikeudellinen virhe.
- 34 Neuvosto voi nimittäin katsoa, että kirjaamisesta tehty päätös perustuu riittävän vankkaan tosiseikastoon, vasta sen jälkeen, kun se on itse varmistanut, että puolustautumisoikeuksia ja oikeutta tehokkaaseen oikeussuojaan on kunnioitettu sitä kyseisen kolmannen valtion päätöstä tehtäessä, johon neuvosto aikoo perustaa rajoittavien toimenpiteiden toteuttamisen.
- 35 Vaikka käsiteltävässä asiassa pitääkin paikkansa, että tämän tuomion 23 kohdassa mainitulla kirjaamisperusteella sallitaan neuvoston perustavan rajoittavat toimenpiteet tämän tuomion 24 kohdassa mainitusta 10.10.2014 päivätyistä kirjeistä ilmenevän kaltaiselle kolmannen valtion päätökselle, tästä huolimatta mainitulla toimielimellä oleva velvoite kunnioittaa puolustautumisoikeuksia ja oikeutta tehokkaaseen oikeussuojaan sisältää velvoitteen varmistua siitä, että kyseisen päätöksen tehneet kolmannen valtion viranomaiset ovat kunnioittaneet mainittuja oikeuksia.
- 36 Kuten unionin yleinen tuomioistuin toteaa valituksenalaisen tuomion 173 kohdassa, Ukraina toki kuuluu niiden valtioiden joukkoon, jotka ovat liittyneet Roomassa 4.11.1950 allekirjoitettuun ihmisoikeuksien ja perusvapauksien suojaamiseksi tehtyyn yleissopimukseen. Vaikka tämänluontoinen seikka merkitsee, että Euroopan ihmisoikeustuomioistuin valvoo mainitulla yleissopimuksella taattuja perusoikeuksia, jotka SEU 6 artiklan 3 kohdan mukaisesti ovat yleisperiaatteina osa unionin oikeutta, tällä ei kuitenkaan voida tehdä tarpeettomaksi neuvoston suorittamaa varmistusta siitä, että tällaisen kolmannen valtion tekemä päätös, johon neuvosto perustaa rajoittavat toimenpiteet, on tehty perusoikeuksia ja erityisesti puolustautumisoikeuksia ja oikeutta tehokkaaseen oikeussuojaan kunnioittaen.
- 37 Sillä seikalla, että edellä mainittu oikeuskäytäntö on annettu sellaisten rajoittavien toimenpiteiden yhteydessä, jotka perustuvat erityistoimenpiteiden toteuttamisesta terrorismin torjumiseksi 27.12.2001 annettuun neuvoston yhteiseen kantaan 2001/931/YUTP (EUVL 2001, L 344, s. 93), jossa sen 1 artiklan 4 kohdan mukaisesti viitataan nimenomaisesti toimivaltaisen viranomaisen tekemään päätökseen, ei voida kyseenalaistaa edellä esitettyä johtopäätöstä. Niiden sanamuodossa, rakenteessa ja tavoitteessa olevien erojen, joita unionin yleinen tuomioistuin esitti valituksenalaisen tuomion 168–172 kohdassa olevan yhtäältä mainitussa yhteisessä kannassa säädettyjen rajoittavien toimenpiteiden muodon ja toisaalta päätöksessä 2014/119, sellaisena kuin se on muutettuna päätöksellä 2015/143, ja asetuksessa N:o 208/2014, sellaisena kuin se on muutettuna asetuksella 2015/138, säädettyjen rajoittavien toimenpiteiden muodon välillä, vaikutuksena ei voi olla se, että rajoitetaan

tästä samaisesta oikeuskäytännöstä aiheutuvien takeiden soveltaminen ainoastaan niihin rajoittaviin toimenpiteisiin, jotka toteutetaan terrorismin torjunnan alalla mainitun yhteisen kannan mukaisessa muodossa, siten, että tämän soveltamisen ulkopuolelle jätetään rajoittavat toimenpiteet, jotka toteutetaan kolmannen valtion kanssa käytävän sellaisen yhteistyön puitteissa, josta neuvosto on päättänyt poliittisen päätöksen johdosta.

- 38 Tämän tuomion 32 kohdassa tiivistetysti esitetystä unionin yleisen tuomioistuimen näkemyksestä on vielä lisättävä, että rajoittavien toimenpiteiden toteuttamisen mahdollistavien yleisten kirjaamisperusteiden määritelmä ei käsiteltävässä asiassa ole riidanalainen. Kyse on päinvastoin päätöksestä pysyttää riidanalaisilla toimilla kantajan varojen jäädyttäminen, mikä koskee mainittua henkilöä erikseen. Tämän tuomion 22 kohdassa mainitun oikeuskäytännön mukaan unionin tuomioistuimen on tutkiessaan niiden perusteiden lainmukaisuutta, joihin tällainen päätös perustuu, varmistuttava, että ainakin yksi näistä perusteista on riittävän tarkka ja konkreettinen, että sille on näyttöä ja että se on sellaisenaan riittävä perusta kyseisen päätöksen tueksi (ks. vastaavasti tuomio 28.11.2013, neuvosto v. Manufacturing Support & Procurement Kala Naft, C-348/12 P, EU:C:2013:776, 72 kohta).
- 39 Lisäksi juuri unionin toimivaltaisen viranomaisen asiana on osoittaa, mikäli asia riitautetaan, että kyseessä olevaa henkilöä vastaan esitetyt perusteet ovat perusteltuja; viimeksi mainitun asiana ei ole esittää negatiivista näyttöä siitä, etteivät kyseiset perusteet ole perusteltuja (tuomio 18.7.2013, komissio ym. v. Kadi, C-584/10 P, C-593/10 P ja C-595/10 P, EU:C:2013:518, 121 kohta ja tuomio 28.11.2013, neuvosto v. Fulmen ja Mahmoudian, C-280/12 P, EU:C:2013:775, 66 kohta).
- 40 Unionin tuomioistuimen 19.10.2017 antamasta tuomiosta Yanukovych v. neuvosto (C-598/16 P, ei julkaistu, EU:C:2017:786) ja 19.10.2017 antamasta tuomiosta Yanukovych v. neuvosto (C-599/16 P, ei julkaistu, EU:C:2017:785), joihin neuvosto vetoaa, on täsmennettävä, että unionin tuomioistuimen ratkaistavaksi ei kyseisiin tuomioihin johtaneissa muutoksenhauissa ollut saatettu kysymystä siitä, kattoiko 26.7.2017 annettuun tuomioon neuvosto v. LTTE (C-599/14 P, EU:C:2017:583) perustuva oikeuskäytäntö Ukrainan tilanteen johdosta annetut rajoittavat toimenpiteet. On myös katsottava, että kun otetaan huomioon tämän tuomion 27, 28 ja 39 kohdassa mainittu vakiintunut oikeuskäytäntö, edellä mainituista tuomioista ei voida päätellä, että neuvostolla ei ole velvoitetta varmistua siitä, että kolmannen valtion päätös, johon se aikoo perustaa rajoittavien toimenpiteiden toteuttamisen, on tehty puolustautumisoikeuksia ja oikeutta tehokkaaseen oikeussuojaan kunnioittaen. Tällainen päätelmä olisi nimittäin tämän vakiintuneen oikeuskäytännön vastainen. Näin ollen näissä samaisissa tuomioissa esitetyillä päätelmillä ei ole merkitystä nyt käsiteltävän valituksen kannalta.
- 41 Edellä esitetystä seuraa, että unionin yleinen tuomioistuin teki oikeudellisen virheen katsoessaan, toisin kuin unionin tuomioistuin totesi 26.7.2017 antamassaan tuomiossa neuvosto v. LTTE (C-599/14 P, EU:C:2017:583), ettei neuvostolla ollut velvoitetta varmistua siitä, että kolmannen valtion päätös, johon se aikoi perustaa rajoittavien toimenpiteiden toteuttamisen, oli tehty puolustautumisoikeuksia ja oikeutta tehokkaaseen oikeussuojaan kunnioittaen, ja että näin ollen mainitussa tuomioistuimessa esitetty ilmeiseen arviointivirheeseen perustuva kanneperuste oli hylättävä.
- 42 Koska viidennen valitusperusteen kolmas osa on näin ollen hyväksyttävä, valituksenalainen tuomio on tällä perusteella kumottava kokonaisuudessaan ilman, että on tarpeen lausua tämän valitusperusteen muista osista tai muista valitusperusteista.

Unionin yleisessä tuomioistuimessa nostettu kanne

- 43 Euroopan unionin tuomioistuimen perussäännön 61 artiklan ensimmäisen kohdan mukaisesti unionin tuomioistuin kumoaa unionin yleisen tuomioistuimen ratkaisun, jos muutoksenhaku todetaan aiheelliseksi. Jos asia on ratkaisukelpoinen, unionin tuomioistuin voi itse ratkaista asian lopullisesti.

- 44 Nyt käsiteltävässä asiassa unionin tuomioistuimella on käytettävissään tarvittavat seikat, jotta se voi ratkaista lopullisesti kanteen, jonka valittaja nosti unionin yleisessä tuomioistuimessa riidanalaisten toimien kumoamiseksi.
- 45 Riidanalaisten toimien perusteluista ei ilmene mitenkään, että neuvosto olisi varmistunut siitä, että Ukrainan oikeusviranomaiset olivat kunnioittaneet valittajan puolustautumisoikeuksia ja oikeutta tehokkaaseen oikeussuojaan.
- 46 Tässä tilanteessa riittää, kun todetaan, että kanne on perusteltu tämän tuomion 25–30 ja 34–42 kohdassa mainituista syistä ja että riidanalaiset toimet on kumottava siltä osin kuin ne koskevat valittajaa.

Oikeudenkäyntikulut

- 47 Unionin tuomioistuimen työjärjestyksen 184 artiklan 2 kohdan mukaan on niin, että jos valitus hyväksytään ja unionin tuomioistuin itse ratkaisee riidan lopullisesti, se tekee ratkaisun oikeudenkäyntikuluista.
- 48 Saman työjärjestyksen 138 artiklan 1 kohdan mukaan, jota sovelletaan sen 184 artiklan 1 kohdan nojalla valituksen käsittelyyn, asianosainen, joka häviää asian, veloitetaan korvaamaan oikeudenkäyntikulut, jos vastapuoli on sitä vaatinut.
- 49 Koska valittaja on vaatinut neuvoston velvoittamista korvaamaan oikeudenkäyntikulut ja koska tämä on hävinnyt asian, se on veloitettava korvaamaan kummassakin oikeusasteessa aiheutuneet oikeudenkäyntikulut.

Näillä perusteilla unionin tuomioistuin (neljäs jaosto) on ratkaissut asian seuraavasti:

- 1) Unionin yleisen tuomioistuimen 7.7.2017 antama tuomio Azarov v. neuvosto (T-215/15, EU:T:2017:479) kumotaan.**
- 2) Ukrainan tilanteen johdosta tiettyihin henkilöihin, yhteisöihin ja elimiin kohdistettavista rajoittavista toimenpiteistä annetun neuvoston päätöksen 2014/119/YUTP muuttamisesta 5.3.2015 annettu neuvoston päätös (YUTP) 2015/364 ja Ukrainan tilanteen johdosta tiettyihin henkilöihin, yhteisöihin ja elimiin kohdistettavista rajoittavista toimenpiteistä annetun asetuksen (EU) N:o 208/2014 täytäntöönpanosta 5.3.2015 annettu neuvoston täytäntöönpanoasetus (EU) 2015/357 kumotaan Mykola Yanovych Azarovia koskevilta osin.**
- 3) Euroopan unionin neuvosto veloitetaan korvaamaan sekä ensimmäisessä oikeusasteessa käydystä oikeudenkäynnistä että tästä muutoksenhakumenettelystä aiheutuneet oikeudenkäyntikulut.**

Allekirjoitukset